

ДЯКУЮ *djakuju*

'takk!'

UKRAINSK

Дякую *djakuju* har trolig kommet inn i ukrainsk fra polsk. På moderne polsk sier man *dziękuję*. Det tilsvarer tsjekkisk *děkuji*, slovakisk *dakujem* og belarusisk дякую *dzjakuju*.



Kartet viser grensene (blå) for det Det polsk-litauiske samveldet i 1619, inkludert de avhengige områdene Livland, Kurland og Preussen. Nåværende statsnavn er i kursiv og nåværende grenser i grått.

Дякую *djakuju* er et verb, dannet av substantivet дяка *djaka*. Ordet antas å ha sitt utspring i tysk *danke* og å henge sammen med *denken* – akkurat samme utspring som norsk *takk* og *tenke*. Men noen ukrainske språkfolk antar at дякую / дяка kan ha vært brukt helt tilbake i Kyiv-riket (fra 900-tallet til 1200-tallet) og heller er et gammelt slavisk ord enn et lånnord fra vest. De finner støtte for antagelsen i at former som likner på дякую / дяка fins i vestlige russiske dialekter.

Som i andre slaviske språk bøyes verbet дякую i mange former. дякую *djakuju* betyr mer presist 'jeg takker'. Hvis vi vil si 'vi takker', bruker vi formen дякуємо *djakujemo*. Infinitiven – den formen du finner i en ordbok – er дякувати *djakuvaty* 'å takke'.

Med utgangspunkt i дякую og дяка har det blitt dannet mange andre ord, for eksempel подяка *podjaka* 'en takk', вдячний *vdjatsjnyj* 'takknemlig' og вдячність *vdjatsjnist* 'takknemlighet' (*k* har blitt *tsj* i de to siste ordene).

Ønsker vi å si noe om takken vår, kombinerer vi дякую med adverb: сердечно дякую *serdetsjno djakuju* 'hjertelig takk', щиро дякую *sjtsjyro djakuju* 'oppriktig takk', дуже дякую *duzje djakuju* 'mange takk', уклінно дякую *uklinno djakuju* 'høflig takk'.

Innlånet til ukrainsk må ha skjedd i den lange perioden fra 1300-tallet og frem til ca. 1720 da størstedelen av dagens Ukraina inngikk i Det polsk-litauiske samveldet. Polsk ble på den tiden storleverandør av ord til språket til sin sørøstlige nabo. Det strømmet på med polske ord: виделка *vydelka* 'gaffel', засада *zasada* 'prinsipp', зброя *zbroja* 'våpen', пан *pan* 'herre'. (Trykket i ordet ligger på stavelsen som er markert med fet skrift.) Noen av ordene gikk senere ut av bruk, særlig i de delene av landet som kom under tsarens Russland og senere Sovjetunionen. Men fremdeles har ukrainsk veldig mange ord felles med polsk. Enda flere ord har ukrainsk felles med belarusisk.

Gjennom polsk kom også ord og begreper som stammet fra latin og som ofte hadde vært innom tysk: апетит *apetyt* 'appetitt', элемент *element* 'element', комедія *komedija* 'komedie', порт *port* 'havn', триумф *triumf* 'triumf' og mange flere.

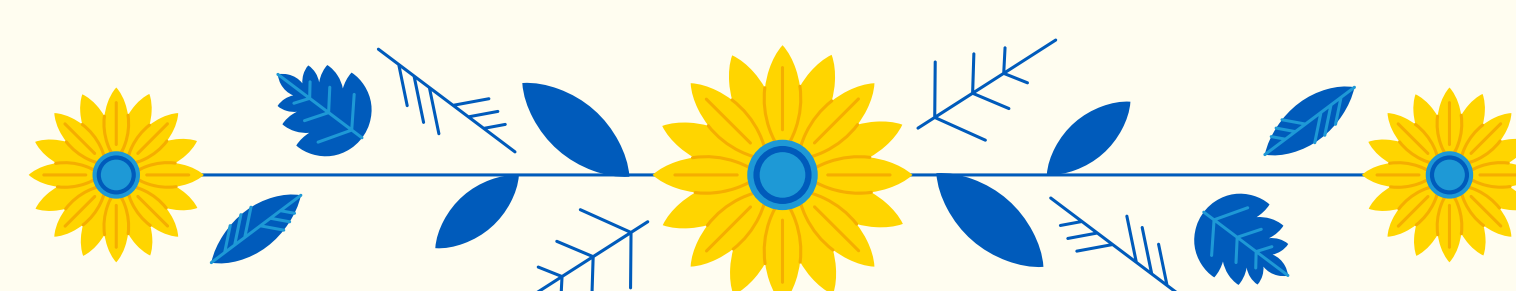


Hva kan du svare på дякую? Prøv med:

Будь ласка	<i>bud laska</i>	'Vær så god'
Прошу	<i>prosju</i>	'Vær så snill'
Нема за що	<i>nema za sjtsjo</i>	'Ingen årsak'
На здоров'я	<i>na zdorovja</i>	'Bare hyggelig'
Рости великий!	<i>rosty velykyj</i>	'Voks deg stor!'



Karen Gammelgaard, Trond Nordenstam og Nataliia Zhytova, Institutt for litteratur, områdestudier og europeiske språk, UiO



Ordfestivalen



UNIVERSITETET I OSLO